

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen; given Stockholms slott den 26 november 1920.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

GUSTAF.

Birger Ekeberg.

Förslag

till

LAG

om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Härigenom förordnas, att 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen skola hava följande ändrade lydelse:

30 §.

12. Jönköpings läns västra valkrets, innefattande Tvetå, Vista, Mo, Östbo och Västbo härad samt städerna Jönköping, Gränna, Huskvarna, Nässjö och Värnamo;

54 §.

1. Val i hela riket till andra kammaren förrättas, då valen ske på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen, å tredje söndagen i september månad samt i fall, som i § 36 mom. 1 riksdagsordningen avses, å den sön- eller helgdag, som av Konungen bestämmes.

I stad må dock, därest magistraten eller, i fråga om val enligt § 36 mom. 1 riksdagsordningen, Konungen på magistratens hemställan så förordnar, valen förrättas å den söckendag, vilken infaller närmast före sön- eller helgdag, som ovan sagts.

Då synnerliga skäl därtill äro, må Konungen, med iakttagande av vad i 56 § är stadgat, förordna, att val till andra kammaren för viss valkrets skall förrättas å annan dag än i första stycket sägs, dock att val på grund av § 17 mom. 1 riksdagsordningen alltid skola utsättas till dag under september månad.

2. Valförrättare vare på landet valnämnden; i stad, som utgör ett valdistrikt, magistraten; och i annan stad magistratens deputerade, varom i 91 § här nedan sägs.

87 §.

Har någon, som blivit vald till riksdagsman, avsagt sig uppdraget, då skall Konungens befallningshavande ofördröjligen vid offentlig förrättning så kungjord, som i 26 § sägs, verkställa ny röstsammanräkning enligt de i 21 § angivna grunder. Den, som erhållit högsta rösttalet, inträde såsom ledamot i den avgångnes ställe. Mellan lika rösttal skilje lotten.

Samma lag vare, då riksdagsman eljest avgått före utgången av den tid, för vilken han blivit vald.

Efter sammanräkningens avslutande skola valsedlarna åter inläggas under försegling.

Övergångsstadgande.

Genom denna — — — 26 maj 1909.

Den nya — — — Konungen gillat.

Elektorer för städer, som ej deltaga i landsting, skola genom särskild valförrättning under maj månad det år, då lagen träder i kraft, utses för tiden från valförrättningens avslutande till utgången av år 1922, dock med iakttagande beträffande Stockholms stad, att valet må av magistraten med stadsfullmäktiges begivande utsättas att förekomma i samband med val av stadsfullmäktige i mars månad samt att tiden för uppdraget utgår först den 31 mars 1923. Kallelse till valet utfärdas och kungöres i den ordning, som i fråga om val av stadsfullmäktige gäller.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 26 november 1920.*

Närvarande:

Statsministern friherre DE GEER, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY,
ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, TAMM, HANSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Ekeberg anförde:

»Eders Kungl. Maj:t har genom en till 1919 års lagtima riksdag avlåten proposition, nr 374, till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt förslag till ändrad lydelse av § 17 mom. 1 riksdagsordningen, enligt vilket förslag val till riksdagsmän i andra kammaren skola verkställas å den dag under september månad som i vallagen sägs. Detta ändringsförslag är vilande till vidare grundlagsenlig behandling. Vid propositionen var såsom bilaga fogat ett förslag till lag om ändrad lydelse av 42 § i lagen om val till riksdagen den 26 maj 1909 (nr 36), innefattande bestämmelser om valdagen och avsett att genomföras i samband med det definitiva antagandet av grundlagsförslaget. Eders Kungl. Maj:t har förut denna dag beslutat utfärda den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna lagen om val till riksdagen med däri vid innevarande års riksdag beslutade ändringar (nr 796). 42 § i 1909 års lag motsvaras av 54 § i den nya lagen om val till riksdagen. Jag har nu låtit uppsätta förslag till ändrad lydelse av 54 § i den nya lagen om val till riksdagen, upptagande, med nödig jämkning, de föreskrifter, som innefattas i det propositionen nr 374 till 1919 års lagtima riksdag bilagda förslaget.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i en till innevarande års riksdag avlåten proposition, nr 328, till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt förslag till ändrad lydelse av §§ 21 och 22 riksdagsordningen avseende att bereda ledamot av andra kammaren rätt att, utan den begränsning, som nu stadgas i § 21 riksdagsordningen, avsäga sig sitt riksdagsmannaskap.

Förslaget är vilande för vidare grundlagsenlig behandling. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet vid behandlingen av propositionen framhöll dåvarande departementschefen, att grundlagsändringarna nödvändiggjorde den ändring i 67 § i gällande lag om val till riksdagen eller i 87 § i den av 1919 års lagtima riksdag villkorligt antagna nya lagen om val till riksdagen, att orden »och prövas avsägelsen giltig» utgå. Jag har nu för genomförande av den berörda ändringen låtit inom justitiedepartementet uppsätta ett förslag till ändrad lydelse av 87 § i den nya lagen om val till riksdagen.

Även en annan ändring ber jag få föreslå uti den förevarande lagen. Genom nådig resolution den 11 oktober 1920 har Eders Kungl. Maj:t förunnat Värnamo köping i Östbo och Västbo domsaga stadsrättigheter att tillgodonjutas från och med den 1 november 1920. Tillkomsten av denna stad lärer påkalla ändring i 12 punkten av 30 § i den nya vallagen.

Någon bestämmelse om tiden, då de nu berörda föreskrifterna skola träda i kraft, synes icke behöfelig.

Slutligen har jag en ändring att föreslå i den nya lagens övergångsstadgande. Enligt häri meddelad bestämmelse skola i maj månad 1921 förrättas val av elektor för utseende av ledamöter i riksdagens första kammare.

För Stockholms vidkommande vill det synas, som om denna bestämmelse vore mindre lämplig. Enligt gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm skola därstädes i mars 1921 förrättas stadsfullmäktigaval. Ett dylikt val är, med hänsyn till valmanskårens nuvarande stora omfång i Stockholm, för magistraten såsom valförrättare synnerligen betungande. Under så gott som hela den månad, valet pågår, bliver domstolens arbete i hög grad utsatt för störningar. Stadens fem valkretsar välja var och en å särskild dag, varefter sammanräkningen för varje krets tager ytterligare minst en dag i anspråk. Till alla dessa förrättningar måste domstolens egen personal i största omfattning anlitas.

Redan det ordinarie stadsfullmäktigevalet verkar sålunda i hög grad förryckande på arbetet inom verket. Skulle nu magistraten åläggas att föga mer än en månad efter detta vals avslutande organisera ett nytt val med samma stora valmanskår och samma stora apparat i övrigt, är det knappast för mycket sagt, att hela verkets arbetsresultat under våren i väsentlig mån äventyras. Härtill kommer även att verkets storlek gör det nödvändigt att redan i maj påbörja semestrarna för sommaren.

Med hänsyn härtill och då dessa dubbla valförrättningar dessutom medföra stora extra kostnader ej mindre för Stockholms stad (dess kost-

nader för stadsfullmäktigvalet år 1919 uppgingo till över 80,000 kronor) än även för de särskilda partiorganisationerna samt för övrigt vålla allmänheten betydande omak och besvär, har jag tagit i övervägande, om ej dessa olägenheter skulle kunna undgås genom att stadsfullmäktigevalen och elektorsvalen i Stockholm redan i vår — såsom i framtiden ändock är avsett att bliva fallet — sammanföras till en enda förrättning därigenom att jämväl elektorsvalen förläggas i mars månad. Under förutsättning att de nya grundlagsbestämmelserna varda genomförda redan uti förra hälften av februari 1921 och att de åtgärder, som erfordras för den kommunala röstlängdens lämpande till elektorsvalet, må redan dessförinnan av magistraten vidtagas, lärar hinder för en sådan anordning icke förefinnas. Vad angår berörda åtgärder med röstlängden, torde Eders Kungl. Maj:t kunna stadga, att desamma må vidtagas redan innan riksdagen fattat beslut. Då emellertid riksdagens beslut möjligen icke kan hinna fattas i så god tid att valet därefter hinner utlysas till mars, synes en ändring i vallagen i ifrågasatt riktning böra givas sådan lydelse, att magistraten i detta fall har fria händelser att förlägga valet senare.

Lämpligt synes vara, att magistraten före utlysandet av elektorsval i mars månad inhämtar stadsfullmäktiges godkännande av denna åtgärd. Bestämmelse härom torde kunna i lagen inryckas. I varje fall torde detta godkännande kunna utverkas redan före riksdagens behandling av frågan.

I överensstämmelse med det nu anförda har jag låtit upprätta förslag till ändrad lydelse av den nya vallagens övergångsstadgande.»

Föredraganden uppläste härefter förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § 12 punkten, 54 och 87 §§ samt övergångsstadgandet i lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen samt hemställde, att förslaget måtte genom proposition föreläggas nästkommande års riksdag till antagande.

Till vad föredraganden sålunda hemställt tacktes, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Ivar Brynolf.